

BIJLAGE bij Brief politiek - kansen via watersport d.d. 17-01-2022

In deze notitie schetst het Koninklijk Nederlands Watersportverbond ontwikkelingen binnen de waterrecreatie - van toeristen en van eigen inwoners - en de invloed van de pandemie daarop. Vervolgens treft u punten aan die onzes inziens van belang zijn voor uw gemeente. Dit betreft punten waarbij de lokale overheid een belangrijke rol kan spelen. Watersport - van zowel de toerist als de recreërende eigen inwoner - wordt niet langer gezien als een doel op zich (kwantiteit), maar als middel voor het bevorderen van brede welvaart (kwaliteit). Welke kansen liggen er voor uw gemeente om via watersportfaciliteiten op meerdere domeinen een positieve bijdrage te leveren aan 'lok op 1'. Daarmee is watersportrecreatie een middel om brede welvaart te bevorderen en kan het op meerdere domeinen binnen uw gemeente een positieve bijdrage daaraan leveren.

Koninklijk Nederlands Watersportverbond Regioteam Fryslân

Allereerst: Wie en wat zijn we?

Het Watersportverbond is een landelijke organisatie, waarbij zo'n 350 verenigingen zijn aangesloten. Landelijk is het verbond veelal bekend van de (internationale) zeilwedstrijden. Daarnaast behartigt het Watersportverbond de belangen van haar leden en richt zich op de belangen van de watersporter in het algemeen onder het motto: 'Een leven lang genieten op het water'. Daarbij kunt u denken aan het bevaarbaar houden van de vaarwegen. Het Regioteam Fryslân, de regionale vertegenwoordiging van het Watersportverbond, is in dé watersportprovincie van Nederland een gewaardeerde, meedenkende en professionele partner op het gebied van waterrecreatie. Het Regioteam denkt mee met beleid en uitvoering van de Marrekrite, het Wetterskip, de Provinsje en gemeenten over zaken als (aanleg)faciliteiten, doorvaarbaarheid en veiligheid van de vele Friese wateren. Het Watersportverbond behartigt de belangen van de voor Friese gemeenten zo belangrijke watersporters in de ruimste zin, van moterbootvaarders, zeilers en sloepvaarders, tot SUPpers, windsurfers, kitesurfers, kanoërs en roeiers. Het Watersportverbond wil Nederlanders een leven lang laten genieten op het water en bevordert bewustwording en beoefening van de watersport. Leden van het Regioteam werken onbezoldigd. (www.watersportverbond.nl).

Ontwikkelingen waterrecreatie

Onderstaande maatschappelijke ontwikkelingen hebben ook hun weerslag in de waterrecreatie en bieden kansen voor overheden om binnen diverse domeinen beleid te maken en uit te voeren.

Van collectief naar meer individueel

De algemene maatschappelijke trend van verandering van samenwerken in verenigingsverband naar meer individuele (sport- en recreatie)beleving, is ook in de watersport zichtbaar. Enerzijds betekent dit een verbreding van behoefte aan faciliteiten van verenigingen (bijvoorbeeld in havens) naar faciliteiten in de openbare ruimte. Anderzijds biedt deze trend nieuwe kansen aan overheden om een nieuwe, grotere en jongere doelgroep te bereiken, te weten de individueel sportende en recreërende inwoner of bezoeker. Een duidelijk voorbeeld hiervan zijn de SUPpers, die slechts een SUPboard en een (kleiner) water nodig hebben om te bewegen en te recreëren.

Beleving

De zich algemeen voordoende behoefte aan 'beleving' tijdens vakantie en in de vrije tijd, is ook in de watersportrecreatie zichtbaar. Dit uit zich bijvoorbeeld in het op 'avontuur' willen gaan in gebieden waar traditioneel de watersporter niet veel aanwezig was. Nu doet de behoefte zich voor aan een toertocht(je), van dorp naar dorp, de beleving van een historische vaarroute of van cultureel erfgoed. Ook wil men onderweg kunnen afmeren om in een dorp bijvoorbeeld een terras te bezoeken.

Afwisseling

Ook de behoefte aan afwisseling is iets van deze tijd. Het maakt de recreant veeleisender. De watersporter wil veelal niet meer een week zeilen, maar ziet de waterrecreatie als een van vele mogelijkheden van recreëren. Varen wordt afgewisseld met fietsen of wandelen. Een zeiltochtje 's middags of een kanotochtje in de ochtend en daarna staat wandelen, winkelen of (cultuur)historie op het programma.

Kleine watersport

De laatste jaren is een duidelijke toename zichtbaar van (nieuwe) vormen van de zogenoemde 'kleine watersport', te weten SUPpen, kanoën, roeien en varen met kleine elektrisch aangedreven sloepjes/bootjes. Deze toenemende groep recreanten ervaart in de praktijk het knelpunt van een gebrek aan voldoende lagere afmeerplekjes, daar zij niet vanaf hun vaartuig op de hogere steigers van de Marrekrite kunnen komen. Die steigers zijn bedoeld voor motor- en zeiljachten. Daarnaast krijgt het Watersportverbond steeds vaker berichten van (verenigingen van) kleine watersporters dat mooie historische waterwegen (vrijwel) onbevaarbaar worden door gebrek aan onderhoud waardoor de waterweg dichtslibt of dichtgroeit.

Schoon water

De wettelijke taak van verdere verbetering van de waterkwaliteit waarvoor overheden zich gesteld zien, heeft op twee punten effect op de waterrecreant.

Ten eerste

Op grond van de Waterwet zijn de provincie en het Wetterskip verplicht om eens in de zoveel tijd een waterplan (provincie) respectievelijk waterbeheerplan (Wetterskip) op te stellen. Het Wetterskip ziet vooral waterplanten als dé oplossing voor verdere verbetering van de waterkwaliteit. Waterplanten kunnen echter de vervelende bijkomstigheid hebben van dichtgroei van vaarten en dergelijke.

Wegens het ontbreken van maaibeleid worden in de praktijk steeds meer vaarten onbevaarbaar, zelfs voor kleine bootjes met nauwelijks diepgang, zoals die van de kleine watersporters. Ook schaatsers en vissers ondervinden hier hinder van.

Ten tweede

Ander belangrijk punt is het - door het Watersportverbond onderschreven streven naar schoon (zwem)water. Het lozen van toiletwater met verschillende nutriënten kan ziekmakend zijn. Er geldt dan ook een verbod op lozen van rioolwater op oppervlaktewater via boordtoiletten. Dit noopt tot aanpassingen aan boord én op de wal. In de praktijk ervaren watersporters hier duidelijk een knelpunt. Enige jaren geleden zijn in diverse jachthavens innamestations voor rioolwater aangelegd. Deze worden echter weinig gebruikt omdat zij veelal op onpraktische locaties (achterin een haven) liggen, of niet meer functioneren omdat ze weinig worden gebruikt (kip-ei-verhaal). De havens zijn verplicht de installaties gratis ter beschikking te stellen, maar hebben hoge kosten voor onderhoud en reparaties, die daarom veelal niet meer worden uitgevoerd. Dit resulteert in een structureel tekort aan goed bereikbare functionerende innamestations. Ook de FUMO heeft deze feiten geconstateerd. De huidige situatie is des te schrijnender, daar deze stations met nogal wat subsidiegeld zijn aangelegd.

Duurzaam

Een andere belangrijke ontwikkeling is die van duurzaam varen. Het Watersportverbond ziet een toename van motorboot- en sloepvaarders (zowel eigenaren als huurders), die duurzaam (willen gaan) varen. Daarbij kan naast elektrisch varen, ook gedacht worden aan varen op zogenoemde 'blauwe diesel', waarvan de uitstoot beduidend minder milieubelastend is dan van de 'gewone' diesel. Het Watersportverbond constateert, samen met de Stifting foar Elektrysk en Fossylfrij Farren yn Fryslân (SEFFF), een gebrek aan voldoende mogelijkheden om blauwe diesel te tanken. Ook is het aantal oplaadpunten voor passanten met elektrische boten nog onvoldoende.

Invloed pandemie

De pandemie heeft grote invloed (gehad) op het Nederlands (binnenlands) toerisme, ook op de watersportrecreatie. De Nederlander heeft Nederland als vakantieoord herontdekt. Ook jongeren hebben ervaren dat watersport een fijne vorm van recreatie en sportbeoefening kan zijn. Tijdens de pandemie is de binnenlandse recreatie en die van de watersport in het bijzonder zeer sterk gegroeid.

Perspectief en kansen voor uw gemeente

Provinsje Fryslân heeft in de Nota Gastvrij Fryslân 2020-2028 toerisme geplaatst in het kader van People, Planet, Profit: toerisme en recreatie dragen bij aan brede welvaart. Dit geldt uiteraard ook voor de waterrecreatie, waarvan de faciliteiten ook inwoners ten goede komen in diverse domeinen: gezondheid, infrastructuur, winkel- en horecaaanbod, activiteiten, attracties en natuurlijk werkgelegenheid. De pandemie doet daar niets aan af, in tegendeel: deze biedt extra kansen nu Nederlanders (waaronder Friezen) hun eigen omgeving weer gaan herontdekken.

Hoe kan uw partij een rol spelen bij het omzetten van eerdergenoemde ontwikkelingen in kansen voor de gemeente voor de toekomst? Het Watersportverbond geeft u hiervoor graag de volgende suggesties.

A. Faciliteiten

Om waterrecreatie te kunnen laten bijdragen aan brede welvaart, dienen noodzakelijke faciliteiten voor handen te zijn:

1. Het Watersportverbond doet u de dringende aanbeveling voor een oplossing van het lozingsverbod van rioolwater door ook in uw gemeente een (nieuw) innamestation aan te leggen op een goed bereikbare plek aan een veelgebruikte vaarroute. Als succesvol voorbeeld moge het nieuwe innamestation Houkesloot in Sneek dienen, waar schepen goed en snel kunnen aanmeren om rioolwater en bilgewater te lozen en tegelijkertijd drinkwater in te nemen.
2. Er dienen meer locaties te komen om blauwe diesel te tanken en meer oplaadpunten voor elektrisch aangedreven passantenboten.

Met bovenstaande punten kan een bijdrage geleverd worden aan verdere verduurzaming van uw gemeente.

3. Het Watersportverbond noemt de noodzaak van afmeer- en aanlegplaatsen voor kleine watersporters, in de vorm van laag boven het water gelegen steigers. Het sporten en recreëren in de buitenlucht kan een positieve bijdrage leveren aan lichamelijke en geestelijk welzijn.

B. Waterplanten maaibeleid

De Waterwet noemt dat rekening gehouden moet worden met onder andere recreatie(belangen) - dus ook de waterrecreatie. Vanuit die gedachte mag bij het opstellen en uitwerken van plannen ter bevordering van de waterkwaliteit dus niet voorbijgegaan worden aan de watersport.

Het Watersportverbond vraagt u dit formeel benoemde afwegingskader binnen uw gemeente te bewaken. Ook kan uw partij het voortouw nemen bij de totstandkoming van een maaibeleid voor (onder)waterplanten binnen uw gemeente, in overleg met het Wetterskip en de provinsje. Indien, zoals thans het geval is, geen maaibeleid tot stand komt en wordt uitgevoerd, zullen vele wateren in Fryslân dichtslibben en onbevaarbaar worden.

C. Historische kleine wateren

Transport tussen dorpen en steden verliep vroeger voornamelijk over het water. Daarvan zijn in het buitengebied van Fryslân nog veel vaarten (fearten) terug te vinden. Er zijn er die nog steeds goed bevaarbaar zijn, maar er zijn er ook die tegenwoordig slechts een functie als watergang hebben. De laatste worden door Wetterskip Fryslân onderhouden ten behoeve van kwaliteit en doorstroming van het water, maar niet ten behoeve van bevaarbaarheid. De kleine watersporter wil echter graag juist op deze vroegere vaarwegen varen omdat ze landschappelijk fraai zijn en veel dorpen onderling verbinden. Daarmee hebben ze zowel een waterstaatkundige als een belangrijke recreatieve en economische functie en dragen ze bij aan leefbaarheid van het niet-stedelijke gebied. Bovendien zijn het karakteristieke cultuurhistorische elementen in het landschap. Om deze redenen pleit het Watersportverbond ervoor dat deze vroegere vaarwegen hun oorspronkelijk functie als bevaarbaar en toegankelijk vaarwater terugkrijgen dan wel behouden en dat ze als routes voor de kleine watersport worden geclassificeerd. De gemeente zou het voortouw kunnen nemen om, in afstemming met provinsje, Wetterskip en andere gemeentes, deze wateren weer goed bevaarbaar te maken én te houden. Afstemming van beleid en onderhoud tussen de diverse stakeholders acht het WSV hier van essentieel belang.

Om te voorkomen dat een recreatieve toekenning eventueel kan conflicteren met de ecologische doelen van het Wetterskip, zou ervoor gekozen kunnen worden om deze watergangen slechts toegankelijk te maken voor door hand- of windkracht of elektrische motoren aangedreven vaartuigen.

Gezondheid en welzijn inwoners

Ontspannen en bewegen in het groen en in/op het blauw, dragen bij aan (lichamelijk en geestelijk) welzijn. Door meer faciliteiten te bieden voor de watersportbezoeker, zullen ook de eigen inwoners van de gemeente meer gebruik kunnen maken van deze faciliteiten. Ook biedt het bijvoorbeeld sportclubs en scholen de mogelijkheid om voor hun leden respectievelijk leerlingen activiteiten te organiseren waarbij gebruik wordt gemaakt van de faciliteiten in de openbare ruimte van de gemeente.

Daarnaast kan het beveren en ervaren van historische vaarroutes, die zo kenmerkend zijn voor Fryslân, bijdragen aan bewustwording van de rijke (cultuur)historie van de eigen woonomgeving en op die manier een positieve bijdrage leveren aan 'lok op 1'. Kennis van het landschap draagt bij aan bewustwording van het belang van de ecologische waarden van dat landschap, een eerste aanzet tot gedragsverandering ten opzichte van landschap en ecologie.

Inkomsten door watertoerisme en -recreatie

Ook bezoekers van buitenaf zullen de historische kleine waterwegen graag beveren om zo de provincie van een andere kant te leren kennen. Daarmee kunnen zij ambassadeurs worden van de watersportrecreatie in uw gemeente. Bezoek van eigen inwoners en toeristen kan de middenstand (horeca- en winkelaanbod, kleine logiesgelegenheden) in de dorpen ondersteunen en op die manier bijdragen aan leefbaarheid in de dorpen en aan werkgelegenheid. Tenslotte kan uw gemeente via het bieden van goede faciliteiten voor de waterrecreatie bijdragen om Fryslân te borgen als dé watersportprovincie van Nederland. Als provincie heeft Fryslân veel te bieden aan mensen die ruimte, kwaliteit en afwisseling waarderen.

Vragen?

Als u nog vragen heeft staat het Regioteam Fryslân van het WSV graag tot uw beschikking.

Wij zijn te bereiken via frylan@watersportverbond.nl

Regioteam Fryslân,

Rienk Broers (voorzitter)

Lieuwe Blanksma

Eddie Juisman

Anne van der Meer

Iris Ruz

Johan Woudstra